

Suomen linnut entistä uhanalaisempia – kultasirkku hävinnyt

Suomessa pesivistä lintulajeista yli kolmasosa on uhanalaisia. Yleisin uhanalaistumisen syy on ihmisen aiheuttamat elinympäristön muutokset, jotka koskevat niin metsiä, maatalousympäristöjä, soita kuin vesistöjäkin. Suojelutoimilla voidaan auttaa uhanalaisia lajeja.

Suomen pesivistä 246 lintulajista 86 luokiteltiin uudessa arvioinnissa uhanalaisiksi. Äärimmäisen uhanalaisia eli korkeimman häviämisyhjän lajeja on 18. Uusia äärimmäisen uhanalaisia lajeja ovat punasotka ja peltosirkku, joiden määrät ovat vähentyneet yli 80 prosenttia viimeisen kolmen sukupolven aikana. Erittäin uhanalaisten lajien määrä (33) pieneni yhdellä ja vaarantuneiden määrä pysyi samana (35) verrattuna vuoden 2015 arviointiin. Uhanalaisten lajien lisäksi 34 lajia luokiteltiin silmälläpidettäväksi. Uhanalaisten ja silmälläpidettävien lajien määrä kasvoi.

Viimeksi Suomessa vuonna 2007 havaittu kultasirkku luokiteltiin hävinneeksi. Lajin häviämisen taustalla on ennen kaikkea talvehtimisalueella Kiinassa tapahtuva pyynti ravinnoksi, mutta mahdollisesti myös kosteikkojen väheneminen.

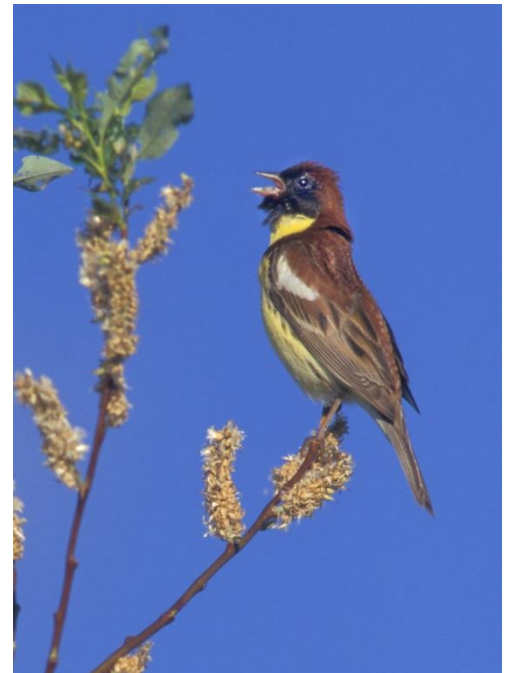
Uhanalaisuuden tärkein syy on ihmisen aiheuttamat elinympäristömuutokset

Lintujen uhanalaistuminen johtuu monesta syystä, joista merkittävin on ihmisen aiheuttamat elinympäristöjen muutokset. Soiden linnuista 29 prosenttia on uhanalaisia ja 57 prosenttia on Punaisella listalla (hävinneet, uhanalaiset, silmälläpidettävät ja puutteellisesti tunnetut). Suolajeja uhkaavat edelleen vaikuttavat vanhat suo-ojitukset, kunnostusojitus ja turpeenotto.

Kosteikkojen vesilinnuista peräti puolet on uhanalaisia ja lähes kaksi kolmasosaa Punaisella listalla. Merkittävin ahdingon aiheuttaja on vesistöjen liiallinen rehevöityminen ja umpeenkasvu. Vierasperidot minkki ja supikoira ovat uhanalaistumisen syitä niin sisävesien kosteikkolajeilla kuin ensisijaisesti Itämerellä pesivillä saaristolinnuilla. Saaristolajeista 39 prosenttia on uhanalaisia. Niiden tilaa heikentävät vierasperojen lisäksi ympäristömyrkyt ja saastuminen.

Metsätalous on yhä merkittävä lintukantojen vähenemisen syy. Ensisijaisesti metsäympäristöjen lajeista yhdeksän on uhanalaisia ja kahdeksan silmälläpidettäviä. Erittäin uhanalainen hömötiainen ja vaarantunut töyhtötiainen ovat olleet metsiemme runsaimpia lajeja, mutta niiden määrät ovat vähentyneet huolestuttavasti. Luonnontilaisen kaltaiset varittuneet metsät ovat vähentyneet metsätalouden seurauksena, mikä vaikuttaa esimerkiksi uhanalaisten tiaisten selviytymiseen talvesta.

Ensisijaisesti viljelymaita pesimäympäristönään käyttävistä lajeista 40 prosenttia on uhanalaisia ja 60 prosenttia Punaisella listalla. Merkittävin uhanalaisuuden syy on karjatalojen määrän väheneminen, jonka on ennustettu jatkuvan. Karjatalouden väheneminen on johtanut etenkin kahlaajille haitalliseen rantaniittyjen umpeenkasvuun, maatalousympäristön yksipuolistumiseen sekä hyönteisravinnon vähenemiseen.

Suomessa alueelta hävinneen ja maailmanlaajuisesti äärimmäisen uhanalaisen kultasirkun kannan taantumista on verrattu jopa sukupuuttoon kuolleen muuttokyyhkyn kannan romahdukseen. Taantumisen taustalla on etenkin talvehtimisalueilla tapahtuva pyynti ihmisravinnoksi. Kuva Juha Ollila.

Suojelutoimet auttavat, mutta niitä tarvitaan lisää

Monien lajien kuten maailmanlaajuisesti uhanalaisen kultasirkun ja peltosirkunkin pelastaminen edellyttää kansainvälisiä suojelutoimia. Suojelun toimivuudesta on menestyksekkäitä esimerkkitapauksia. Kansainvälisen yhteistyön ansiosta Fennoskandian pieni kiljuhanhikanta on saatu kasvuun. Laji on edelleen Suomessa äärimmäisen uhanalainen.

Erittäin uhanalaisen haahkan taantuminen on voimakasta etenkin kannan ydinalueella lounaisaarisuomessa. Laji kärsii etenkin lisääntyneestä pesivien naaraiden saalistuksesta. Hautoviin naaraisiin kohdistuvaa saalistuspainetta voidaan yrittää vähentää suojaavien tekopesien avulla. Kuva Antti Below.

Merikotka on poistettu Punaiselta listalta, sillä lajin kanta on jatkanut kasvuaan kansallisten ja kansainvälisten suojelutoimien ansiosta. Vaarantuneeksi luokitellun mustapyrstökuirin määrät ovat olleet kasvussa rantaniittyjen hoidon ansiosta. Vaarantuneeksi luokiteltu valkoselkätikka on hyötynyt vanhojen lehtimetsien suojelusta.

Lisätiedot

Akatemiatutkija **Alexi Lehikoinen**, Luonnontieteellinen keskusmuseo, p. 045 1375732, etunimi.sukunimi@helsinki.fi

Vanhempi tutkija **Markku Mikkola-Roos**, Suomen ympäristökeskus, p. 0400 148 685, etunimi.sukunimi@ymparisto.fi

Linkit

- [Suomen lajien uhanalaisuus 2019](#)
- [Suomen lintujen uhanalaisuus 2015](#)
- [Punaisen kirjan verkkopalvelu](#)